

Motion till riksdagen 2019/20:2816

av **Lars Adaktusson (KD)**

En nationell värdekommission

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillsättande av en nationell värdekommission för att stimulera en bred offentlig debatt om samhällsgemenskapens grund, det unika och okränkbara människovärdet samt de mänskliga fri- och rättigheterna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att känna tillit till och förtroende för sin omgivning är av avgörande betydelse för ett gott liv. Till vårt samhälles grundläggande problem hör idag den svaga tilliten. Det är allvarligt därför att inget samhälle i längden kan fungera utan tillit. Ett gott samhälle bygger på att människor litar på varandra och på samhällets institutioner.

Inte heller de ekonomiska strukturerna fungerar utan tillit. När vi sluter ett avtal måste vi kunna lita på att vår motpart är beredd att uppfylla det som ställts i utsikt. Om utgångspunkten vore att snarast bryta ett ingånget avtal skulle inte näringslivet fungera. De flesta strävar efter ett samhälle där förtroende och tillit finns med i alla mänskliga relationer: i familjen, i skolan, i arbetslivet, i vänkretsen, i myndighetskontakter.

Tillit uppstår inte av sig själv. Den grundas i värderingar. Sociala relationer bygger på ömsesidighet. Denna ömsesidighet fungerar inte utan att barnen redan som små fått med sig de goda värdena. Värdeöverföringen och träningen i att kontrollera sina

impulser under de tidiga åren är helt centrala för att kunna leva ett bra liv i relation med andra människor.

Varje dialog, varje diskussion, blir till en meningslöshet, om det inte hos de deltagande finns ett gemensamt etiskt minimum, en gemensam uppsättning värden och värderingar. Inget samhälle kan bestå utan ett grundläggande etiskt minimum, ett etiskt modersmål.

”Det sätt på vilket vi upplever och tolkar världen beror i mycket hög grad på det slags idéer som fyller våra sinnen”, skrev filosofen och ekonomen E. F. Schumacher.

Att föra en öppen debatt om dessa idéer borde vara centralt i allt samhällsengagemang. Men de politiska partierna har inte svar på alla frågor. När det gäller att formulera och värna grundläggande värderingar är det andra samhällsinstitutioner som är viktigare, till exempel familjen, civilsamhället, folkrörelserna och kyrkorna.

I politiken finns det behov av fördjupad kunskap och debatt kring de grundläggande mänskliga värdena. Politiska beslut som fattas av riksdag, regioner och kommuner ska vara grundade på ett godtagbart värdemönster. Politiska beslut måste bygga på en realistisk bild av människan. För Kristdemokraterna har frågan om människosynen alltid varit den centrala i det politiska arbetet. Kulturtraditionen påverkar självfallet värde- och normsystemet i ett samhälle. Sverige finns inom den västerländska kulturkretsen som starkt präglats av kristet och humanistiskt tänkande. Den värdebas som skapats inom denna tradition utgör en god grund för uppbyggandet av en människovärdig miljö – det vi kallar ett gott samhälle.

Mycket av vår samtid karakteriseras av osäkerhet, ibland förvirring, ett sökande efter mål och mening samt värden som håller. Det är viktigt att även politikerna möter dessa behov på ett relevant sätt. Tidigare har Kristdemokraterna pekat på det norska exemplet med en värdekommission. Förslaget har då väckt kritik från flera håll. Man ska inte skriva folk på näsan när det gäller ställningstagande i etiska frågor. Men det ska heller inte vara syftet med en nationell värdekommission.

Till det politiska ledarskapet hör möjligheten att starta en diskussion och att försöka leda den in på meningsfulla och för samhället vitala områden. Regeringen och de politiska partierna har i andra sammanhang varit angelägna om att bidra till att debatt skapas kring olika centrala frågor. Grundlagsutredningen var till exempel uppbyggd för att stimulera debatt kring svensk lagstiftning, andra utredningar har haft uppdrag av

liknande karaktär. Inriktningen och uppdraget att stimulera debatt – vilket en nationell värdekommission borde ha till huvuduppgift – är alltså inte på något sätt främmande för svensk tradition.

Den norska värdekommissionen tillsattes 1998, uppdraget formulerades så här:

”Huvudmålet är att bidra till en bred, värdemässig och samhällsetisk mobilisering för att stärka positiva gemenskapsvärden och ansvar för miljön och samhällsgemenskapen. Det är viktigt att motverka likgiltighet och främja personligt ansvar, deltagande och demokrati”.

”Den skall bidra till att skapa större insikt om värdefrågor och etiska problemställningar på ett sådant sätt att våra liv som enskilda, vår kultur och samhällsutveckling och vårt förhållande till naturen i större grad kan präglas av insiktsfulla värderingsbaserade val”.

För en svensk nationell värdekommission skulle det vara möjligt att hämta erfarenheter från det upplägg som den norska värdekommissionen hade. Liknande ansatser kan användas för att belysa etikens eller värdebasisens betydelse för olika samhällsområden. Sverige bör, i syfte att bredda och aktualisera den etiska diskussionen med sikte på samhällets fundament och därmed de mänskliga fri- och rättigheterna, snarast tillsätta en nationell värdekommission.

Lars Adaktusson (KD)